

др **Синиша ВАРГА**
доцент Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ ТВОРЕВИНЕ КОЈЕ СЕ НЕ СМАТРАЈУ ПРОНАЛАСЦИМА

Патентно-правна заштитиња може се успановити само у поједу проналазака, и то не свих. Не садрже, међуим, сви патентни закони дефиницију проналаска. А и у онима у којима је таква дефиниција садржана, појам проналаска одређује се условима патентабилности (новости, инвензивни ниво и индустријска применљивости). Због тоа је потребно да се, ради избегавања спорова и недоумица, изричито наведе шта се не сматра проналаском. Тако је предмет овог рада разматрање интелектуалних творевина за које је изричито прописано да се не сматрају проналасцима.

Кључне речи: *патентно право, интелектуална добра, научна открића, естетске креације, пословни методи, софтвер, приказивање информација.*

I Увод

Проналазак је интелектуално добро које се може комерцијално искоришћавати у обављању привредне делатности. Иако из овог одређења јасно произлази да се не може свако интелектуално добро сматрати проналаском, ипак, управо због интелектуалне природе проналаска, у патентно-правној пракси, у погледу појединих интелектуалних творевина, могу настати спорови. Како би се то предупредило, патентно право садржи набрајање именованих случајева интелектуалних

творевина које се не могу сматрати проналасцима. У нашем позитивном патентном праву проналасцима не сматрају се: научна открића, научне теорије и математичке методе; естетске креације; планови, правила и поступци за обављање интелектуалних делатности, за играње игара или за обављање послова; програми рачунара и приказивање информација. У наставку рада ћемо више речи написати о свакој од поменутих интелектуалних творевина.

II Научна открића, научне теорије и математичке методе

Научно откриће је теоријски доказано и практично проверено сазнање о појави или законитости постојећој у природи или друштву. Научна открића настају предузимањем и реализацијом научно-истраживачког рада. Имајући у виду круцијални значај развоја науке за благостање, те материјални и духовни напредак и преображај човека,¹ научна открића припадају целом човечанству² и у погледу њих се не може, за разлику од проналаска, исходovati патентно-правна заштита. Према томе, иако су плод интелектуалне активности човека, научним открићем и открићем новог решења техничког проблема изазивају се различите (патентно) правне последице. Због тога је важно разликовати научно откриће од проналаска. Наизглед је то лако учинити с обзиром да се проналазак односи на нешто што никад раније није постојало, док се научно откриће односи на нешто што постоји, али се за то раније није знало, или се знало али се није могло објаснити. Овакво разликовање је међутим релативног значаја имајући у виду могућност признања патента за хемијске материје и микроорганизме. Због тога се проналасци од научних открића у суштини разликују по томе што проналасци садрже примењена знања, одн. знања која се могу непосредно применити ради задовољења какве људске потребе, док научна открића садрже непримењена, тзв. фундаментална знања.³ Додуше и овакво разликовање проналазака од научних открића данас је релативизовано. Наиме, одувек су научна открића претходила проналасцима.⁴ Тако је и данас. Али данас су наука и производња толико повезане да се у оквиру истих организација (било привредних било научно-истраживачких)

1 М. Шамић, *Како настјаје научно гјело*, Сарајево, 1977, стр. 9.

2 А. Верона, *Право индустријској власништва*, Загреб, 1978, стр. 77.

3 С. Марковић, *Патентно право*, Београд, 1997, стр. 68.

4 Н. MacQueen, С. Waelde, G. Laurie, *Contemporary Intellectual Property – Law and Policy*, Oxford University Press, 2008, стр. 412. Аутори као пример наводе откриће пеницилина 1928. године у вези са чим је 1948. године признат патент за масовну производњу овог антибиотика.

одвијају усмерена фундаментална истраживања (која за последицу имају научно откриће) и примењена научна истраживања (која за последицу имају инвенцију), тако да се дешава да се у оквиру исте организације дође и до научног открића и до проналаска. У том је случају, с обзиром да се савремена производња може означити „непосредном применом научних резултата“⁵, „упутно да проналазач прво пријави свој проналазак за патентирање, а да тек затим (одн. тек у патентној пријави) објави откриће које се налази у основи тог проналаска“.⁶ Другим речима, научно откриће као такво не може се заштитити патентом, али исто то научно откриће примењено у пракси на начин или средствима којима се постиже ефекат техничког карактера патентабилно је. Исто је и са научним теоријама⁷ и математичким методама.⁸

Као што можемо закључити, разлика у патентно-правном дејству научних открића и проналазака све се више сужава уз појаву граничних случајева када се дозвољава стицање патентно-правне заштите материје коју је проналазач открио, без обзира што је она већ постојала у природи и без обзира на њену конкретну примену (практично обухватајући све области и начине њене примене). Разлог за то је, у крајњој линији, подстицање инвестирања у научно-истраживачке пројекте.⁹ Међутим, како ни у теорији ни у пракси још увек није споран универзални значај научних открића по друштвени развој, без обзира на уложена средства и утрошено време да би се до научног открића дошло, то поменуте изузетке (везано за хемијске материје и микроорганизме) за сада треба уско тумачити. Да ли ће позитивно-правно прописана немогућност заштите научних открића искључивим правом у области индустријске својине опстати показате се у будућности. За сада је општеприхваћено

5 С. Цветановић, *Научно-технички пројект и развој*, Београд, 1991, стр. 27.

6 С. Марковић, *нав. дело*, стр. 69.

7 Нпр. Ајнштајнова теорија релативитета (J. Davis, *Intellectual Property Law*, Oxford University Press, 2008, стр. 262). Научна теорија о петој димензији само је пример апстрактног интелектуалног концепта, али примена ове теорије на де- и рематеријализацију објеката у простору сматрало би се проналаском (Н. MacQueen, и др., *нав. дело*, стр. 415).

8 Математичке методе су научне методе које се изводе помоћу бројева и чији се резултати исказују у апстрактној, нумеричкој форми (нпр. метод за израчунавање квадратног корена као у случају *Gale's Application* [1991] RPC 305, у овом раду наведено према: Torremans, P., *Holyoak and Torremans Intellectual Property Law*, Oxford University press, 2008, стр. 84). Као такве оне се не сматрају проналасцима, али употребљене у техничком процесу, одн. процесу у којем се на материјални објект делује техничким средствима ради промене објекта оне добијају технички карактер (о томе види: L. Bentley, B. Sherman, *Intellectual Property Law*, Oxford University Press, 2004, стр. 400 и Н. MacQueen, и др., *нав. дело*, стр. 415).

9 D. Bainbridge, *Intellectual Property*, Pearson Education Limited, Harlow, 2007, стр. 406.

да аутор научног открића има искључива морална и материјална права на ауторско дело у којем описује своје откриће.¹⁰

III Упутства за менталну активност

Под упутствима за менталну активност се у патентном праву подразумевају планови, правила и поступци за: обављање интелектуалних делатности, играње игара или за обављање послова. Сличност проналазака и упутстава за менталну активност је што се у оба случаја ради о интелектуалним добрима садржаним у упутствима. Разлика је у техничком карактеру. Упутства за менталну активност немају технички карактер.¹¹ С друге стране, проналасци техничких уређаја који служе за практичну примену упутстава за менталну активност могу бити патентабилни. Проблем међутим чини тзв. сива зона настала појавом компјутера. Основно питање које се поставља је да ли употреба рачунарске технологије обезбеђује упутствима за менталну активност толико неопходан технички карактер. Но кренимо редом.

Под упутствима за обављање интелектуалних делатности подразумевају се, примера ради, методи за учење страног језика или решавање укрштених речи. Као таква, упутства за обављање интелектуалних делатности не сматрају се проналасцима. Међутим, примењеним путем компјутера, упутствима за обављање интелектуалних делатности може се приписати технички карактер, ако се у погледу брзине, тачности, поузданости и другог превазилази људски интелектуални капацитет и под условима да решавање проблема не зависи од одн. не захтева значајно ангажовање интелектуалних способности оператера¹² с једне и не представља рутинску примену конвенционалне технике¹³ само превучену у информатичко рухо, с друге стране.

Поступци за играње игара били би ново шаховско отварање, компјутерска игрица или нова игра на срећу. Ни они се, као такви, не сматрају проналасцима без обзира што се, по правилу, у пракси не могу применити без одговарајуће опреме и других материјалних добара.

И док планови, правила и поступци за играње игара не изазивају толико проблема то су, са аспекта патентног права, упутства за обављање посла посебно проблематична категорија интелектуалних творевина.

10 А. Верона, *Зашићени изума*, Загреб, 1977, стр. 24.

11 С. Марковић, *нав. дело*, стр. 70.

12 Н. MacQueen, и др., *нав. дело*, стр. 417. У том смислу тзв. експертски методи одн. методи саветовања и даље остају изван патентно-правне заштите па макар се ради примене оваквих метода користио и рачунар.

13 L. Bentley, B. Sherman, *нав. дело*, стр. 416.

Најновија тенденција у америчком патентном праву је проширење патентно-правне заштите на правила и поступке за обављање послова одн. на пословне методе.¹⁴ Кључном се сматра пресуда Апелационог суда САД донета у спору *State Street Bank & Trust Co. vs. Signature Financial Group* из 1998. године, где је проблем очигледног недостатка техничког карактера пословних метода решен захваљујући компјутерима као техничким средствима, пошто је спорно упутство за обављање посла било садржано у компјутерском програму. Иако образложење није убедљиво, јер упутство за менталну активност не може постати техничке природе само зато што се приликом његове примене користе техничка средства,¹⁵ ипак је послужило као оправдање проширења патентно-правне заштите на пословне методе. До проширења патентно-правне заштите на пословне методе је у највећој мери дошло у области интернет индустрије, па је након случаја *State Street Bank* почело додељивање патената за поступке намењене анализи одлука на Интернету, за финансијске системе на Интернету, Интернет системе за заштиту купаца, па чак и за категоризацију и вредновање патената.¹⁶ Тиме се патентно-правна заштита показала изузетно значајном у области електронске трговине. Најпознатије пословне методе којима се омогућава обављање економских трансакција путем рачунара су *Priceline.com* систем: „name your own price for...“ за куповину робе путем повратних аукција (УС Патент бр. 587620) и „Method and System for Placing a Purchase Order via a Communications Network“ (УС Патент бр. 5960411) којим управља чувени *Amazon.com*.

Европска патентно-правна пракса и даље остаје на становишту да у погледу интелектуалног добра које се не сматра проналаском није могуће установити патентно-правну заштиту само из разлога коришћења компјутерског програма.¹⁷ С обзиром на изражене разлике између аме-

14 В. Бесаровић, *Интелектуална својина, индустријска својина и ауторско право*, Београд, 2005, стр. 71.

15 Став садржан у одлуци немачког Савезног суда у предмету: *Dispositionprogramm* из 1976. године (GRUR 1977, стр. 96), у овом раду наведено према: С. Марковић, *нав. дело*, стр. 71.

16 К. Идрис, *Интелектуална својина, моћно средство економској расіа*, Београд, 2003, стр. 93. Исти аутор на стр. 94 поменутог дела наводи да је у САД током 2000. године издато 899 патената за проналаске поступака за обављање посла. Томе бисмо додали да је нпр. *Dell Computer* до сада стекао 77 патената који се односе само на пословне методе (наведено према: В. Бесаровић, *нав. дело*, стр. 65).

17 Тако је у предмету *Merril Lynch's Application* [1989] RPC 561 (CA) утврђено да се применом проналаска компјутерски контролисаног аутоматског система за трговину акцијама ефекат постиже у области бизниса па је патентна пријава одбијена јер је предмет патентне пријаве окарактерисан као пословни метод – интелектуално добро изричито искључено из патентно-правне заштите (L. Bentley, V. Sherman, *нав. дело*, стр. 397).

ричких и европских ставова по овом питању, патентабилност пословних метода била је посебна тема за дискусију на конгресу AIPPI одржаном у Мелбурну 2001. године на коме је поводом овог питања усвојена Резолуција Q 158 према којој се пословне методе техничког карактера имају сматрати патентбилним чак и онда када се закључак о новости и инвентивном нивоу одн. неочигледности не заснива на њиховом техничком садржају. Такође се сматра да се патентно-правна заштита може обезбедити и за познате пословне методе ако је њихова примена у некој новој области инвентивна (проналазак примене). Али зато проста трансформација познатог пословног метода у софтвер не претпоставља постојање инвентивног нивоа због чега изостаје и патентно-правна заштита. Резолуцијом се не одређује у чему се састоји технички карактер пословних метода али се о томе посредно може закључити из напомене да се питање патентно-правне заштите пословних метода појавило упоредо са све масовнијом употребом компјутера и развојем софтвера одн. рачунарских програма.

IV Компјутерски програми

Рачунарски програм је низ инструкција које су, по њиховом фиксирању на машински читљиви материјални носач, у стању да на машину за обраду информација делују тако да она изрази, изведе или постигне одређену функцију или задатак или резултат.¹⁸ Нема сумње да је индустрији рачунарског софтвера потребна искључива правна заштита да би се могла одговарајуће развијати. Током 80-их година XX века поставило се питање да ли рачунарски софтвер подвести под патентни или под систем ауторског права.¹⁹ После свеобухватне расправе преовладао је став да рачунарски програми представљају ауторско дело које се штити одредбама ауторског права.²⁰ Поменуто становиште је дошло до изражаја у одредби чл. 10 Споразума о трговинским аспектима права интелектуалне својине према којем се рачунарски програми, било у изворном било у извршном коду штите као књижевна дела на основу Берн-

18 С. Марковић, *нав. дело*, стр. 70.

19 Рачунарски програми су на самој граници која раздваја патентабилно од непатентабилног. Неки рачунарски програми остају ништа друго до инструкције о обављању интелектуалне делатности и као такви се не могу сматрати проналасцима; међутим програми код којих долази до конверзије операција у технички процес способан за константно понављање спадају у сферу патентног права (W. Cornish, D. Llewelyn, *Intellectual Property: Patents, Copyright, Trade Marks and Allied Rights*, Sweet & Maxwell, London, 2003, стр. 213).

20 Y. Plasserand, *L'Etat et l'Invention, historie des brevets*, Pariz, 1986, стр. 117, у овом раду наведено према: В. Бесаровић, *нав. дело*, стр. 66.

ске конвенције (1971). Ауторско-правна заштита рачунарског програма може бити повољна за програмере јер се за стицање правне заштите не захтева „откривање програма у изворном коду. На тај начин, за разлику од програма у извршном коду који се пласира на тржишту, изворни код остаје пословна тајна његовог творца“.²¹ Осим тога ауторско правна заштита траје за живота аутора и 50 (Бернска конвенција) одн. 70 (ТРИПС) година након његове смрти, а правна заштита се стиче аутоматски, без икаквих административних трошкова и формалности,²² што је од посебног значаја у случају модификовања програма, јер се за разлику од патентно-правне заштите допунских проналазака у овом случају аутоматски стиче ново ауторско право. Ауторско-правном, за разлику од патентно-правне заштите, обухвата се правна заштита не само софтвера већ и база података. Дефинисање услова оригиналности онемогућава аутору софтвера стицање привредног монопола у правом смислу речи, што је погодно за развој тржишта, почетнике, мала и средња предузећа. Судски спорови у области ауторског јефтинији су у односу на судске спорове у области патентног права. Међутим, све то не значи да је у упоредном праву правна заштита рачунарских програма уједначена. Убрзани развој информатике и економска вредност рачунарских софтвера, како у погледу улагања у програмирање тако и у погледу могућности економског искоришћавања, створили су такву правно-политичку климу да је у појединим државама постало прихватљиво извесне видове интелектуалног стваралаштва повезане са софтвером уместо ауторским правом штитити патентима.²³ Тако је нпр. Завод за патенте и жигове САД још од седамдесетих година прошлог века одобравао тзв. патенте за софтвер.²⁴ За наше право је у овој области од посебног значаја Конвенција о европском патенту и пракса Европског патентног заво-

21 С. Шарбох, „Заштита софтвера патентима у Сједињеним Америчким Државама и земљама Европске уније“, *Правни живоић*, бр. 11/2004, стр. 846.

22 Што се уједно тумачи и као недостатак систему ауторско-правне заштите софтвера јер је за потребе доказивања нужно посветити пажњу чувању софтвера. Такође у систему (ауторско)правне заштите софтвера теже је формирати, ажурирати и учинити доступном документацију у којој би био садржан фонд информатичког знања (D. Bainbridge, *нав. дело*, стр. 410).

23 К. Идрис, *Интелектуална својина, моћно средство економској расли*, Београд, 2003, стр. 92.

24 С. Шарбох, *нав. дело*, стр. 847. На истој страни поменутог дела сазнајемо да је у САД осамдесетих година прошлог века уведен Фриман-Волтеров тест за оцену патентабилности математичких алгоритама на којима је базиран софтвер. Према овог тесту претходно се испитивало да ли патентни захтев директно или индиректно садржи формуле или једначине. Ако би одговор био позитиван, испитивало се да ли је патентни захтев усмерен на математички алгоритам као такав или на процес, машину, производ или композицију (врсте проналазака у америчком па-

да. Што се тиче КЕП, рачунарски програми се не сматрају проналаском осим ако имају технички карактер. Дакле претпоставка је да рачунарски програми *a priori* немају технички карактер, али ако је конкретни рачунарски програм техничког карактера, онда се уз испуњење осталих услова патентабилности може сматрати проналаском. То значи да се рачунарски програми техничког карактера могу заштитити патентом. За рачунарске програме се може рећи да имају технички карактер у два случаја. Први случај је када се алгоритмом рачунарског програма решава технички проблем у функционисању самог рачунара. Реч је о оперативном софтверу без којег компјутер не може да функционише. То би *argumentum a contrario* значило да апликативни софтвери нису техничког карактера. Међутим, једном покренут на рачунару, сваки рачунарски програм врши интеракцију са компјутером што се појављује као редован технички ефекат. На тај начин посматрано сваки рачунарски програм је техничког карактера. Али што се патентабилности тиче, захтева се настанак додатног техничког ефекта. То је онај технички ефекат којим се у квалитативном смислу надмашује редовна интеракција рачунарског програма са рачунаром, као што је нпр. скраћење времена потребног за обраду података, повећање сигурности информација и томе слично. Према томе патентом се поред оперативних, у погледу којих је то неспорно, могу заштитити и они апликативни софтвери који у интеракцији са рачунаром производе тзв. *додатни технички ефекат*. Други случај односи се на софтвер за аутоматско управљање производним или другим процесом. Систем за аутоматско управљање састоји се од: сензора којим се прати процес и којим се региструју подаци у вези са функционисањем система чији се рад прати, рачунара којим се ти подаци обрађују и управљачког механизма којим се функционисање система чији се рад прати одржава у границама прописаних вредности. Као што се из саме речи може закључити, управљачким механизмом се описана техничка функција врши аутоматски, дакле без директне интервенције човека и његових интелектуалних способности. То значи да се рачунарским програмом у овом случају не прекида непосредна узрочна веза између техничког средства и техничког ефекта који као решење техничког проблема представља последицу техничког карактера у систему за аутоматско управљање и регулацију.²⁵

У Европској унији је 2005. године Европски парламент одбио усвојити Директиву о патентабилности *computer-related inventions* којом је требало олакшати признање патентне заштите за софтвер. Про-

тентном праву – прим. аут.). Од 1996. године у примени је: Водич за испитивање проналазака везаних за компјутере.

25 С. Марковић, *нав. дело*, стр. 72.

тивници предложеног решења истицали су да би услед проширења патентно-правне заштите за компјутерске програме ови поскупели,²⁶ као и да експоненцијални развој информационе технологије у свету није условљен постојањем патентно-правне заштите, а да је тамо где је ова уведена уместо као охрабрење за даљи инвентивни рад, пре коришћена у негативном контексту за ограничење конкуренције,²⁷ што је опет узроковало значајно умножавање судских спорова.²⁸ Ипак захваљујући могућности остварења патентне заштите за компјутерске програме око 15% патентних пријава ЕПО-у односи се на *computer-implemented inventions*.²⁹

V Естетске креације и приказивање информација

Скупа гледано естетске креације и приказивање информација су сами за себе такве интелектуалне творевине које се исцрпљују у преносу информација које у човеку изазивају психичку реакцију. Ово стога што им је основна сврха *комуникација*, а не решавање техничког проблема.

Естетским креацијама се пре свега сматрају дела створена у области књижевности, музике, сликарства и уопште уметности. Правна заштита у погледу таквих добара обезбеђена је у области ауторског права или правне заштите дизајна. Међутим, иако естетска креација као таква није патентабилна, нов уређај или поступак за естетско креирање могу бити патентирани.³⁰ Такође, предмет патента могу бити нов уређај или супстанца који (поред техничког ефекта) изазивају и осећај лепог.³¹

Под приказивањем информација у области патентног права подразумева се не само изражавање информација у смислу делатности одн. начина, већ и садржај онога што се приказује. Тако се ни у погледу слика, радио и ТВ сигнала, слова, звукова, дијаграма и других кодова и симбола чија се вредност исцрпљује у преношењу информација не може стећи патентно-правна заштита. Исто важи и за било који

26 J. Davis, *Intellectual Property Law*, Oxford University Press, 2008, стр. 267.

27 H. MacQueen, и др., *нав. дело*, стр. 422.

28 J. Davis, *нав. дело*, стр. 267.

29 L. Bentley, B. Sherman, *нав. дело*, стр. 421. Исти аутори на стр. 420. наводе да и поред тога ову област европског патентног права карактерише правна несигурност која се огледа у чињеници да признање патента за рачунарски програм у суштини зависи од тога како подносилац патентне пријаве прикаже технички карактер софтвера.

30 H. MacQueen, и др., *нав. дело*, стр. 416.

31 Није противно патентном праву ако се изгледом предмета патента изазивају угодна осећања. Слично и: W. Cornish, D. Llewelyn *нав. дело*, који на стр. 212 користе израз: *pleasurable appeal*.

уређај или друго средство или метод за приказивање информација чије се дејство исцрпљује у комуникацији. Међутим, уређаји и поступци за приказивање информација укључујући и средства за складиштење информација могу бити предметом патентно-правне заштите ако се њима на нов начин решава какав технички проблем који постоји у области комуникације (нпр. проналазак новог мзичког уређаја). Начелно овде не би требало бити већег неразумевања. Међутим, имајући у виду неке случајеве из судске праксе ову материју морамо посматрати са дозом опреза. Нпр. у случају *Lux Traffic Controls Ltd v. Pike Signals & Faronwise Ltd*³² патентни захтев односио се на изум средства за детекцију возила у оквиру система за контролу саобраћаја на раскрсницама. Проналаском се омогућавало продужење трајања зеленог сигнала на semaфору уколико у смеровима за које је било упаљено црвено светло није било возила која чекају или се приближавају (као и да приликом промене сигнала у једном моменту у сваком смеру буде упаљено црвено светло). Иако је у основи проналазачке идеје комуникација која се састоји у преносу информација о кретању возила, патент је признат, јер је тражен за средство којим се даје технички допринос регулисању саобраћаја. Сасвим супротно је поступљено у случају *Raytheon Co's Application*³³ где се патентни захтев односио на побољшање система за идентификацију објеката у поморском саобраћају стварањем дигиталне слике пловног објекта налазећег у смеру пловидбе. Закључено је да се предмет патентне пријаве исцрпљује у приказивању информација без икаквог техничког ефекта.³⁴ Зато неки аутори сматрају да је ово део патентног права којем недостаје јасноћа.³⁵ Ово поготово ако се има у виду да је у оквиру ЕПО начелни став у поступању у овој материји дат у предмету *Koninklijke Philips Electronics/Picture retrieval system*³⁶ где се, поред осталог, наводи да је оцена о техничкој природи инвенције зависна и од структуре података, што може додатно компликовати ситуацију. Тако се врши подела информација на сазнајне и функционалне па се наводи да су функционалне информације оне код којих је разумевање значења информације од стране човека ирелевантно.³⁷

32 [1993] RPC 107.

33 [1993] RPC 427.

34 О овоме детаљније: P. Torremans, *нав. дело*, стр. 83/84.

35 C. Wilson, *Intellectual Property Law in a Nutshell*, Sweet & Maxwell, London, 2005, стр. 17.

36 T 1194/97 [2000] ОЈЕРО 525 (у вези са: *Colour Television Signal/BBC*, T 163/85 [1990] ОЈЕРО 379).

37 Другим речима: „информација се не сме поистовећивати са значењем“ (Н. Мас-Queen, и др., *нав. дело*, стр. 423). На тај начин је приказивање информација, као

Колико питања естетских креација и приказивања информација могу бити компликована (што оправдава њихово правно регулисање) показује и случај патентне пријаве за проналазак плаве лоптице за сквош.³⁸ Није спорно да плаво обојена лоптица изгледа допадљиво, што се може приписати естетском. Такође перцепцијом плаве лоптице у терену за сквош, сасвим извесно, добија се информација о положају и брзини кретања лоптице у простору, што се недвосмислено може окарактерисати као приказивање информације. Да ли се, међутим, побољшање уочљивости постигнуто фарбањем лоптице у плаво може сматрати техничким ефектом? Поједини аутори на ово питање дају позитиван одговор.³⁹

VI Закључак

У Патентном праву изричито је прописано да се: научна открића, научне теорије и математичке методе; естетске креације; планови, правила и поступци за обављање интелектуалних делатности, за играње игара или за обављање послова; програми рачунара; те приказивање информација (дефинисано самим садржајем тих информација), не сматрају проналасцима. Поменуте интелектуалне творевине не сматрају се проналасцима само онда када и ако немају технички карактер. У већини случајева технички карактер им се обезбеђује коришћењем информационе технологије – тзв. *computer-implemented inventions*. При томе се као захтев поставља остварење додатних техничких ефеката који превазилазе нормалну физичку интеракцију софтвера и хардвера. Под техничким карактером интелектуалне творевине не супсумирају се материјално-правни услови за признање патента. У том смислу је утврђење да ли је интелектуална творевина техничке природе само претходно питање у поступку испитивања њене патентабилности.

Набрајање интелектуалних творевина које се не сматрају проналасцима није таксативно, већ је извршено примера ради, тако да могу постојати и неке друге интелектуалне творевине које се не сматрају проналасцима.

интелектуална творевина која се не сматра проналаском, сужено на приказивање обичних сазнајних информација одн. информација чије значење је људима разумљиво било директно било путем техничких уређаја (више о томе: L. Bentley, B. Sherman, *нав. дело*, стр. 414/415).

38 *ITS Rubber Ltd's Application* [1979] RPC 318.

39 Н. MacQueen, и др., *нав. дело*, стр. 416.

Siniša VARGA, PhD

Assistant Professor, University of Kragujevac Faculty of Law

THE INTELLECTUAL CONCEPTIONS WHICH CANNOT BE REGARDED AS INVENTIONS

Summary

Discoveries, scientific theories and mathematical methods; aesthetic creations; schemes, rules or methods for performing a mental act, playing a game or business methods; computer programs and presentation of information are not regarded as inventions as such. Enumerated subject matters are not excluded from patentability if they have a technical character. That technical character can be implied from the physical features of an entity or the nature of an activity or conferred on a non-technical activity by use of technical means. This way a system of devices on vehicles which would cooperate on approach to avoid dazzle or new way of forming grooves on a record so as to transmit stereophonic sound are patentable. In majority of cases devices providing technical character to mentioned exclusions are computers. The list of intellectual conceptions which can become patentable only to the extent that they have been embodied in technical applications is not exhausted.

Key words: *patent law, mental concepts, scientific discoveries, aesthetic creations, business methods, computer programs, presentation of information.*